

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 26.

Onsdagen den 23 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande nr 7.

§ 2.

Efter härpå skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse, i vad rör framställningen angående ändrad lydelse av § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 3.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående utgifter för kapitalökning i avseende å postverket.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

§ 4.

Vidare föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av postverkets stat för driftkostnader år 1917.

Kammaren biföll vad utskottet hemställt samt lade den av utskottet gjorda anmälan till handlingarna.

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 26.

§ 5.

Ang. fast
anställning åt
personer sys-
selsatta med
städning m. m.
hos statens
verk.

Till avgörande förelåg nu statsutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undersökning, i vad mån hos statens verk och myndigheter personer äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städnings- och rengöringsarbete m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion, nr 157, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta undersöka, i vad mån hos statens verk och myndigheter personer vore på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städnings- och rengöringsarbete samt därefter överväga, i vilka fall och under vilka förutsättningar dylika biträden borde tillerkännas fast anställning eller åtminstone vissa skäligen med sådan anställning förbundna förmåner såsom rätt till sjukhjälp, semester eller pension.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av nu förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning beträffande de inom de centrala ämbetsverken med avseende på städnings- och rengöringsarbete m. m. förefintliga arbetsförhållandenas omfattning och art i avsikt att utröna, huruvida ändring borde vidtagas i sättet för anställandet av de personer, som utförde berörda arbete, eller vissa förmåner utöver de nu utgående borde dem beredas.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herrar *Swartz, O. Jonsson, Strömberg, H. H. K. Ericson, Ekelund, J. Nilsson, Bergqvist, Andersson* i Skivarp, *Persson* i Stallerhult och *Wiklund*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan upplästes, varefter

Herr *Lundblad* yttrade: Herr talman! Då jag deltagit i utskottet vid detta ärendes behandling och till fullo instämt i den av herr *Swartz* m. fl. avgivna reservationen men av något förbiseende icke blivit antecknad som reservant, anhåller jag härmed att få yrka bifall till reservationen och avslag å utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag därå och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteeringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 89 ja mot 56 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Ang. fast anställning åt personer sysselsatta med städning m. m. hos statens verk.

(Forts.)

§ 6.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om beredande av förbättrad ställning åt vissa å domsagornas kanslier anställda skrivbiträden.

Ang. fast anställning åt skrivbiträden å domsagornas kanslier.

I en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion, nr 158, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta utreda, på vad sätt skrivbiträden, som vore i domsagornas kanslier på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrivarbete, skulle kunna erhålla fast anställning med rätt till sjukhjälp, semester och pension eller åtminstone vissa skäligen förmåner, samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Nilsson* i Kabbarp och *Anderson* i Råstock, vilka ansett, att motionen bort av utskottet tillstyrkas.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr *Nilsson* i Kabbarp: Herr talman! På de synnerligen goda skäl, som jag anförde i fjol, då denna samma sak behandlades här i kammaren, och som jag inte skall nu upprepa, ber jag att även denna gång få yrka avslag å statsutskottets hemställan och bifall till reservationen. Jag skall härtill endast foga den erinran, att vid voteringen i fjol var det icke mindre än 83 röster, som anslöte sig till denna samma reservation. Det skadar icke alls, om samma högt ärade ledamöter av kammaren även denna gång ville rösta för bifall till reservationen. Och skulle det bli några fler, som sälla sig till samma skara, så skadar icke det heller.

Herr *Odqvist*: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *von Hofsten*: Herr talman! Jag har någon erfarenhet på området, då jag i cirka 15 år dels varit biträde och dels tjänstgjort som t. f. domhavande på landet. Jag skall till-

Ang. fast
anställning åt
skrivbiträden
å domsagornas
kanslier.
(Forts.)

låta mig vitsorda, att de förhållanden, varunder dessa skrivbiträden äro anställda, äro så osäkra och ovissa, att det synes mig synnerligen vanskligt och svårt tänka sig, att dessa skulle kunna anställas som statstjänare. Det är därjämte ofta så att någon medlem av häradshövdingens familj, utför detta arbete. Jag tillåter mig nästan tro, att de ärade reservanterna stå rätt främmande för de förhållanden, under vilka dessa skrivbiträden äro anställda och arbeta.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Kabbarp. Den föregående talaren har mycket rätt däri, att jag och min medreservant visserligen stå främmande för detta ämne. Men vi ha en motionär i frågan, vars sakkunskap räcker för oss alla, och det är på honom vi repliera.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Bevillningsutskottets betänkande, nr 5, i anledning av väckta motioner med förslag till ändrad lydelse av 24 § 1 mom. förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt samt om ändring i vissa delar av förordningen angående bevillning av fast egendom samt av inkomst föredrogs härpå; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 5, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 9.

Vidare föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 6, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Utskottets hemställan blev av kammaren bifallen.

§ 10.

Efter härfpå skedd föredragning av andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för ordnande och framtida förvaring av kommunala arkivalier blev utskottets hemställan av kammaren bifallen; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 11.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts nu föredragna utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för vård och tillsyn åt ännu kvarvarande milstolpar blev av kammaren godkänt.

§ 12.

Härefter föredrogs andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i villkoren för inträde vid under offentlig kontroll stående seminarium för anställning såsom lärare vid småskola och mindre folkskola eller såsom biträdande lärare vid folkskola; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 13.

Vidare förelåg till avgörande andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående församlingarnas frihet att under viss tid efter införandet av ny kyrkobibel vid gudstjänst använda den äldre bibelöversättningen.

Ang. frihet att vid gudstjänst använda den äldre kyrkobibeln.

I en inom andra kammaren väckt, till kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 126, hade herr *Hellberg* i Ljungkile hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t an-

Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använd-
a den äldre
kyrkobibeln.

hålla, det täcktes Kungl. Maj:t vid införande av ny kyrkobibel så förordna, att friheten att vid gudstjänst begagna den gamla bibeln under den blivande övergångstiden bibehölles.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, gav herr talmannen på begäran ordet till

Herr Hellberg i Ljungskile, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få upptaga till bemötande det föreliggande betänkandet, naturligtvis med all skyldig respekt för det ärade utskottet.

Utskottet insinuerar allra först, att jag med orätt skulle ha begagnat mig av de instämmanden, som från så många delar av landet kommo min motion i bibelfrågan vid förra kyrkomötet till del. Vad är det då som jag säger om dessa instämmanden? Jo, endast detta, att de vittna om kärleken till den gamla bibeln. Jag tror icke man kan förneka detta. Utskottet tycker att slutyrkandet i min motion är avfattat i så allmänna ordalag; för att få meningen fullt tydlig måste man gå till motiveringen, säger utskottet; det trodde jag var regel inom första tillfälliga utskottet, liksom inom andra utskott vid behandlingen av motioner. Emellertid då slutyrkandet endast går ut på framkallande av ett rent principiellt uttalande av riksdagen, ligger det ju i sakens natur, att det ej skulle innehålla förslag till formulering av ifrågavarande blivande förordnande.

Här är ju fråga om en enda punkt blott uti kyrkomötesbeslutet, nämligen hemställan till Kungl. Maj:t, att vid införande av ny kyrkobibel den principen måtte få göra sig gällande vid avfattandet av förordningen därom, att friheten att använda den gamla kyrkobibeln vid gudstjänst ej under övergångstiden upphäves. Jag har i motiveringen framhållit, att för vinnande av detta mål en modifikation i kyrkomötesbeslutet är erforderlig. Men ett förslag till formulering av en blivande Kungl. Maj:ts förordning ansåg jag ej på sin plats att av mig framställas, och detta hade enligt min mening även gått utanför motionens ram. Den avser ju endast, att den gamla bibeln ej må å priori förbjudas vid gudstjänst under övergångstiden, något som utskottet själv erkänner, att införandet av en ny kyrkobibel eljest medför, såvida ej vid förordnandet därom något särskilt stadgas i denna punkt.

Nu säger utskottet, sedan det godhetsfullt beslutat sig för att »gå till motiveringen», att man har att giva akt på, att motionären vänder sig mot de av honom kursiverade orden »med domkapitlets medgivande». »Dessa ord», säger utskottet, »vill han tydligen ha bort, vilket innebär, att han vill, att församlingarna skola ha rätt att använda den gamla bibelöversättningen utan att begära domkapitlens medgivande». Ja, så är det och jag frågar: är detta något så förskräckligt? Vilka skulle de farliga följderna bli, om Kungl. Maj:t ej använde dessa ord i den blivande förordningen? Jo, att

den gamla kyrkobibeln ej redan under övergångstiden bleve en vid gudstjänst förbjuden bok. Utskottet vill däremot tydligen ha den avfärdad så fort som möjligt. Dessutom bleve följden den, att vederbörande präst ägde fritt val att begagna den bibel, som hans åhörare i allmänhet i hans församling önskade höra vid gudstjänsten. *Nog vet vederbörande präst sin församlings önskan i denna del lika bra som domkapitlet.*

Detta är nu det *primära*, det varom motionen handlar. Därigenom skulle vinnas, att den gamla kyrkobibeln ej bleve *à priori* förbjuden vid gudstjänsten under övergångstiden och att den nya och den gamla bibeln under denna tid bleve jämställda med varandra.

Alldeles själfvallet anser jag det vara, att om Kungl. Maj:t tillmöteskommer denna önskan, Kungl. Maj:t då kompletterar förordningen beträffande det sekundära i frågan, nämligen huru förfaras bör om olika meningar inom någon församling göra sig gällande beträffande vilken bibel som skall användas vid gudstjänsten under övergångstiden. I så fall måste ju givetvis saken hänskjutas till domkapitlet för avgörande. Ehuru jag finner denna fråga ligga utanför motionens ram, anser jag mig dock här böra uttala den meningen, att *rösträtten, i den form som den utövas vid kyrkostämman, ej är lämplig för avgörande av dylik fråga.* Denna form av rösträttens utövande användes ej heller vid prästval. *Kyrkostämman kan ju nämligen ej identifieras med den kyrkobesökande allmänheten, och det är ju denna, som saken gäller.*

Då jag i motionen erinrar om, att intet tvång användes vid införandet av ny psalmbok, och därvid citerar ett cirkulärbrev av 1819 angående denna sak med det tillägget, att det synes mig, att ett beslut *mera* i likhet med detta cirkulärbrev än med kyrkomötesbeslutet av 1915 skulle varit lämpligare, så kan detta ej ge utskottet rätt att i sitt utlåtande påstå, att ej motionären nöjer sig med att yrka rätt för församlingarna att i denna sak handla på egen hand, utan att han går vida längre.

Utskottet anmärker med en viss indignation, att motionären upprepade gånger använder sådana uttryck som att den gamla kyrkobibeln skulle komma att bli förbjuden vid gudstjänst. Omedelbart erkänner utskottet, att sakförhållandet verkligen blir sådant vid införandet av ny kyrkobibel, »då vi ju», säger utskottet, »ej kunna ha två kyrkobiblar». Vadan då indignationen?

Utskottet meddelar vidare, att kyrkomötet medgiver som ett undantag från regeln, att den gamla bibeln må under övergångstiden begagnas. Motionärens mening däremot är, påstår utskottet, att det bör ställas på rakt motsatt sätt, så att den nya översättningens läsande skulle komma att bero på särskilt beslut. Jag har anledning att vördnadsfullt fråga det ärade utskottet: *var* i motionen har jag sagt detta? Av mitt anförande framgår, att detta icke är min mening, utan att de båda biblarna skulle vara jämställda under övergångstiden.

Jag tror, att man ej får lägga en motionär i munnen, vad han alldeles ej har sagt eller skrivit. Det är ju detsamma som att måla

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använ-
da den äldre
kyrkobibeln.
(Forts.)*

Ang. frihet
att vid guds-
tjänst användas
den äldre
kyrkobibeln.

(Forts.)

hin på väggen för att sedan få piska honom. Då utskottet försöker att bevisa detta sitt påstående genom att omförmåla, att jag i slutyrkandet talar om friheten att begagna den gamla bibeln såsom något som skulle bibehållas, så behöver jag endast påpeka, att utskottet självt erkänt, att införande av ny kyrkobibel medför upphörande av frihet att begagna den gamla vid gudstjänst. Jag behövde alltså ej och kunde ej heller där tala om frihet att begagna den *nya* bibeln. Då alltså utskottet säger, att motionärens mening är att ställa saken så, att tvärtom den nya översättningens läsande skulle komma att bero på särskilt beslut, under det att den gamla ensam skulle hava privilegiet att utan omständigheter begagnas, så uppkonstruerar utskottet ett i motionen obefintligt fel, som tages till anledning att gissla motionären. Det är klart, att de slagen falla på en målad bild.

Nå, huvudsaken var ju ändå att slå ihjäl *motionen*. Och nu nöjer utskottet sin hand till ett riktigt dräpdrag. Det kunde av motionens motivering hava inhämtats, att det vapen, utskottet nu fattade, var alldeles odugligt för ändamålet, men det är ju så besvärligt att »gå till motiveringen», som sagt. Att läsa i hithörande handlingar, det kan ju knappast vara av nöden för ett utskott, där sakkunskapen är så väl representerad. Alltså skriver och säger utskottet, att »kyrkomötets beslut fattades på grund av Kungl. Maj:ts proposition. En sådan bestämmelse, som motionären önskar, skulle alltså stå i strid — — — — mot vad Kungl. Maj:t föreslagit kyrkomötet i ämnet.» Utskottet anser tydligen, att slaget är så avgjort dräpande, att det med ett visst ädelmod, som jag uppskattar, avslutar exekutionen med en mild fras, så lydande: »Att till Kungl. Maj:t framställa en begäran härom finner utskottet icke vara tillräckligt motiverat.» Dock, trots som jag tror med verkliga känt medlidande, måste ju utskottet ändå sätta pricken över i-et och uttala konsekvensen, nämligen att utskottet icke kan finna annat, än att beslutet måste stadfästas m. m. Jag tror dock, att utskottet kommer att finna annat, då jag har äran upplysa, att den av utskottet omförmålda kungl. propositionen aldrig funnits till i världen och om *att* således kyrkomötets beslut ej kunnat fattas på grund av densamma och om *att* motionärens önskan alltså ej *kan* stå i strid med vad Kungl. Maj:t föreslagit kyrkomötet i ämnet. Ja, så förhåller det sig verkligen, och det är att beklaga, att utskottet tydligtvis ej satt sig tillräckligt in i en fråga, som grundlagsenligt var lämnad till utskottets behandling. Häri föreligger grundat skäl till begäran om återremiss, men jag avstår därifrån, ty det vore så otacksamt av mig gentemot utskottet att göra ett sådant yrkande, då denna passus i utlåtandet just kastar ett så klart ljus över halten av de motiv, på vilka utskottets yrkande om avslag på motionen äro grundade, och dessutom kan jag ej föreställa mig, att ej kammaren avslår åtminstone utskottets *motivering*.

Med omnämnda sak förhåller det sig emellertid — som ju eljest bekant — så, att riksdagen är ensam om äran att mottaga kungl. propositioner och i det fall, varom nu är fråga, gäller det endast en

Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse till kyrkomötet angående ny bibelöversättning, daterad den 1 oktober 1915, och genom densamma ville Kungl. Maj:t allenast inhämta kyrkomötets yttrande över den verkställda provöversättningen. Det är alltsammans. Då alltså påståendet, att jag i min hemställan skulle ha uttryckt en begäran, som står i strid med ett beslut, som fattats på grund av en Kungl. Maj:ts proposition och som alltså vore i strid mot vad Kungl. Maj:t föreslagit kyrkomötet, och detta mitt förmenta förfarande lägges till grund för avslag på motionen men här varken förekommit någon kungl. proposition ej heller något Kungl. Maj:ts förslag, varvid Kungl. Maj:t skulle hava bundit sig vid någon viss mening i ämnet, så måste medgivas, att grunden till utskottets yrkande om avslag på motionen ej är ägnad att kunna av kammaren godtagas.

Det är av intresse att i denna sak särskilt bemärka, att uti ifrågavarande kungl. skrivelse ej begäres något yttrande av kyrkomötet vare sig beträffande förfarandet vid en blivande övergångstid ej heller beträffande tiden, när ny kyrkobibel skall införas. Ingen av dessa båda frågor är ens antydningssvis omnämnd i den kungl. skrivelsen. Så mycket mindre kan då mitt förslag strida mot något uttalande av Kungl. Maj:t i denna punkt, varom fråga är. För min ringa del håller jag det till och med för ganska möjligt, att ny kyrkobibel ej kommer att införas förrän efter det att ett nytt kyrkomöte avlämnat ett *av Kungl. Maj:t begärt* utlåtande angående tid och sätt för införande av ny kyrkobibel.

Utskottet har däremot fullkomligt rätt, då det säger, att mitt förslag strider mot kyrkomötets beslut i denna punkt. Ja, varför skulle jag annars motionerat i frågan? Det är nästan rörande att se det ärade utskottets pietet — icke alls för de äldre inom församlingen, för dem som i den gamla bibeln se en verklig skatt och ännu mindre för den gamla kyrkobibeln, fädernas bibel sedan hundratals år, som väl borde kunnat få stå jämnsides med den nya ännu under de tjugu åren, utan för kyrkomötesbeslutet. Jag har dock i denna motion vänt mig däremot i endast en enda punkt, detta kyrkomötesbeslut, där kyrkomötet för sin del antog till kyrkobibel en bibelöversättning, om vilken jag ej här säger ett klandrande ord, men vars blivande slutliga utseende kyrkomötet dock faktiskt ej till fullo känner av det enkla skäl, att verket ännu ej är fullbordat.

Vad beträffar omsorgen om de unga, som utskottet fruktar skulle upphöra att besöka kyrkorna, om den gamla bibeln någonstädes där i bygderna begagnades vid gudstjänsten, så tror jag, att denna omsorg är överflödig. Det är ju tydligt, att den gamla bibeln ej komme att begagnas annorstädes än i sådana trakter, där man i hemmen var fästad vid den gamla bibeln och där dagligen använde den och de unga således voro vanda att höra den. Kan då någon tro, att barnen till dessa föräldrar skulle upphöra att besöka kyrkan, för det att den av deras föräldrar älskade bibeln, som de så ofta se och höra i sina hem brukas, där förelästes? Å nej! Och den erfarenheten hava vi ej heller hittills gjort i dessa församlingar, där även ungdomen är

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använ-
da den äldre
kyrkobibeln.*

(Forts.)

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använ-
da den äldre
kyrkobibeln.*

(Forts.)

flitigare kyrkobesökare än kanske någon annorstädes. Detta torde vara bevis nog på att detta skäl ej duger.

Jag har sagt, och jag vidhåller det, att de instämmanden i min kyrkomötesmotion angående bibelfrågan, som där anmälles, vittna om kärleken till den gamla bibeln. Jag är viss om, att vederbörande kommittenter skola ägna sitt intresse åt att iakttaga den ställning, deras ombud här i riksdagen intaga i denna fråga. För att visa, att den ej är, såsom någon yttrat förmodan om, en bohusländsk lokalfråga blott, ber jag få meddela, från vilka städer och landskap instämmandena kommit. De utgingo, i det stora antal som nämnts, från Stockholm, Sigtuna, Örebro, Karlshamn, Trälleborg, Malmö, Hälsingborg, Laholm, Landskrona, Lund, Varberg, Borås, Göteborg, Uddevalla, Kungälv, Lysekil, Filipstad, Mariestad, Skövde, Södermanland, Uppland, Närke, Västmanland, Värmland, Dalsland, Bohuslän, Västergötland, Halland, Skåne, Blekinge och Småland.

Det må väl anses vara en synnerligen anspråkslös begäran den, som i denna motion framställes. Den gäller ju endast uttalande om önskvärdheten av, att den gamla bibeln, vid införande av ny kyrkobibel, under övergångstiden ej blir å priori förbjuden. Det har i motionen visats, att enligt den föreslagna förordningen detta kommer att äga rum och att, om kyrkostämman skall avgöra saken, det mångenstädes kunde inträffa, att kyrkfolket i sådana församlingar, där den gamla bibeln hålles kär, finge erfara, att denna vore en vid gudstjänst förbjuden bok. Den vid kyrkostämma gällande formen för utövande av rösträtt är, synes det mig, ej lämplig i dylik sak.

De äro goda medborgare dessa, som genom mig begära denna frihet, begära, att den gamla bibeln ej skall å priori bli avsatt från sin hundratalsåriga plats vid altaret i tempen, de äro värda någon hänsyn dessa, och jag beder få påminna dem, som ej hava intresse för denna sak, att det ej kostar dem ringaste uppoffring, om de bifalla motionen, ej i den minsta mån hindrar införandet av den nya bibeln, där så önskas, men däremot bringar tacksamhet och glädje i många hjärtan.

Mina herrar! Motionen är kanske för verkligt frisinnad, för mycket demokratisk för att vinna andra kammarens bifall. Men jag hyser ändock den förhoppning, att om än detta visar sig vara fallet, de framställningar, som jag här gjort, skola i sinom tid åtminstone i någon mån komma att verka till förmån för kyrkoförsamlingarnas berättigade frihet i denna fråga.

Till främjande av en mjukare övergång vid införande av ny kyrkobibel och av hänsyn till de många församlingar och församlingsmedlemmar, särdeles de äldre i församlingarna, till dem, som i den gamla bibeln se en verklig skatt, och av hänsyn till den kyrkobibel, fädernas bibel, som i århundraden varit svenska folkets dyrbaraste andliga egendom, finner jag mig, herr talman, böra yrka bifall till motionen med avslag på utskottets hemställan.

Vidare anförde

Herr Helger: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att

kammarens ledamöter äro mig tacksamma för att jag icke upptager tiden med ett detaljerat bemötande av motionärens långa anförande här nyss.

Det förhåller sig tydligen så, att på grund av motionärens varma intresse för och kärlek till fädernas kyrkobilbel har den fråga, som det här gäller, för honom erhållit sådana dimensioner, som den tydligen icke i själva verket har. Det är nämligen icke så, att det här gäller att göra fädernas kyrkobilbel till en förbjuden bok, icke ens, såsom motionären säger, en vid gudstjänst förbjuden bok. Det blir icke förbjudet för någon enskild medborgare att använda den gamla kyrkobilbeln i sin husandakt, eller när han eljest behagar. Det blir icke ens förbjudet för prästen att predika över texter ur den gamla kyrkobilbeln. Han får predika över vilka texter han vill. Det gäller endast och allenast uppläsandet av texterna från altaret, och icke ens i detta avseende blir den gamla bibeln en förbjuden bok. Det blir nämligen tillåtet för vilken församling, som det behagar, att besluta, att den gamla kyrkobilbeln skall läsas från altaret, samt meddela domkapitlet detta beslut, och det torde väl icke kunna uppletas något domkapitel i Sveriges land, som skulle säga nej till en sådan framställning. Så enkel är denna fråga, och så bör den också tagas, och på grund därav ber jag, herr talman, utan att ingå på ett vidlyftigt bemötande av motionärens framställning att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använ-
da den äldre
kyrkobilbeln.*

(Forts.)

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Jag har alltid haft den uppfattningen, att man skall visa tolerans i alla religiösa frågor. Med anledning därav har jag för min del alltid plägat biträda sådana förslag, som från frireligiöst håll framkommit, så snart jag icke ansett dem stå i strid med statens intressen. Samma tolerans skulle jag vilja visa, även när det är fråga om framställningar från högkyrkligt håll.

Nu hava vi hört motionärens varma vädjan om större möjlighet att få bibehålla den gamla kyrkobilbeln. Kyrkomötet har också gått denna önskan till mötes i ganska väsentlig mån och ansett, att församlingarna skulle få besluta att begagna den gamla bibeln under loppet av tjugu år; men sedan har man tillagt: »med domkapitlets medgivande». Nu är det huvudsakligen mot detta, som motionären riktat sig. Utskottet har i denna del sagt, att det anser det vara lämpligt, att ett sådant beslut ställes under domkapitlets »kontroll». Det anser jag icke heller olämpligt, men det beror på vad man menar med kontroll. Är det fråga om kontroll blott över att dessa kyrkostämmobeslut hava tillkommit i laga ordning, anser jag, att däremot intet är att säga. Men man har använt ordet domkapitlets medgivande, och detta uttryck tror jag icke är lämpligt valt. Tolkar man det efter orden, skulle det kunna inträffa, att ett domkapitel medger, att ett dylikt beslut av kyrkostämman får

Ang. frihet
att vid guds-
tjänst användas
den äldre
kyrkobibeln.

(Forts.)

gälla, ett annat annullerar ett sådant kyrkostämmobeslut. Jag tror icke, att ett dylikt tillvägagångssätt, om det praktiseras, såsom jag nu nämnt, skulle vara överensstämmande med den kommunala självstyrelsens princip, vilken vi i allmänhet åtminstone här i kammaren hålla på. Som motionen är avfattad, tror jag mig icke kunna göra ett yrkande om bifall till densamma, men jag har i alla fall ansett, att åtminstone här i kammaren en röst borde höjas för att betona, att man här håller på den kommunala och således även på den kyrkliga självstyrelsens princip, så att icke ett i laga ordning fattat kyrkostämmobeslut bör kunna av domkapitlet åsidosättas. Jag tror icke, att domkapitlet komma att göra så, men å andra sidan tror jag, som sagt, att här i andra kammaren bör någon röst höjas för den mening, som nog litet var av oss omfattar, att icke lagligen fattade kyrkostämmobeslut skola kunna på ett godtyckligt sätt upphävas.

Jag har intet yrkande.

I detta yttrande instämde herrar vice talmannen *D. Persson* och *Vahlquist*.

Herr Jespersion: Herr talman, mina herrar! Vid genomläsandet av detta utskottsbetänkande tyckte jag, att det var mycket egendomligt, att utskottet kommit till ett sådant resultat, som det gjort. Jag hade knappast väntat detta, särskilt då man betänker, vem som är ordförande i detta utskott och hans demokratiska tänkesätt. Ty vad detta utskottsbetänkande vittnar om, icke vittnar det om någon demokratism, när man vill, att även om en kyrkostämma beslutar en sak, skall ett domkapitel helt enkelt kunna säga nej. Hur skall en sådan fråga, som det här gäller, kunna komma att bli behandlad likartad i Sveriges land med dess många domkapitel? Det kan bli så olika behandlingssätt, som det finnes olika domkapitel, ty det kan vara så olika meningar, att det icke kan bli någon likformighet. Som den föregående talaren sade, böra vi väl ändå sträva efter kommunal självstyrelse i högsta möjliga mån och icke efter att sådana saker skola avgöras av en överordnad myndighet, även om kommunerna aldrig så gärna vilja själva bestämma över denna sak. Det kan kanske vara något att tvista om, huruvida en sådan sak som denna skall avgöras av riksdagen eller enbart av kyrkomötet, men när nu riksdagen skall behandla denna fråga, kan jag icke finna annat än att riksdagen borde gå med på motionärens förslag, att när stämman fått rätt att besluta, att den gamla kyrkobibeln skall begagnas under den övergångstid, som kyrkomötet föreslagit, Kungl. Maj:t också måtte förordna, att detta församlingens beslut skall bli gällande.

Under sådana förhållanden kan jag för min del icke annat än instämma i motionärens förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Med herr Jespersion förenade sig herr *Räf*.

Herr Erlansson: Herr talman, mina herrar! Det har av utskottet framhållits, att denna sak skulle vara av så liten och så ringa innebörd, att det icke skulle vara av något synnerligt värde att gå motionärens önskan till mötes. Det framhölls också nu av utskottets ordförande från denna plats, att det gäller endast att prästen skall läsa texterna ifrån altarrunden enligt den nya översättningen, och att vederbörande för övrigt lämnas full frihet. Gäller det verkligen en så liten sak, så skulle man också möjligen kunna gå de personer till mötes inom vårt land, som älska bibeln i dess nuvarande form och gärna vilja hava den kvar. Jag vet för övrigt icke, varför icke de personer, som älska den nya översättningen och önska, att den så fort som möjligt skall komma till användning, skulle kunna gå motionären till mötes i hans framställda önskan. Jag skall icke upptaga tiden med att vidare bemöta utskottet. Det har redan förut gjorts, så att därom är egentligen icke vidare något att säga. Det är blott en enda punkt, som jag skulle vilja vidröra nämligen den, vari utskottet säger: »De meningsyttringar i ämnet, som framkommo från personer till ett antal av — såsom i nu föreliggande motion upplyses — över 30,000, avsågo sålunda herr Hellbergs vid kyrkomötet framlagda motion, eller yrkandet på en varsam och pietetsfull *revision* av den gamla bibelöversättningen, och torde därför ej kunna anföras såsom bevis på en mera allmän önskan att behålla den gamla bibelöversättningen oförändrad.»

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använ-
da den äldre
kyrkobibeln.*

(Forts.)

Jag har fått mig tillsänt följande, som jag skall be att få läsa upp. Det lyder så här:

»Härmed vilja vi på förekommen anledning tillkännagiva, att vår anslutning till Wilhelm Hellbergs i Ljungskile i kyrkomötet år 1915 väckta motion angående den gamla kyrkobibelns användande självfallet i lika hög grad även ägnas åt hans nu i riksdagens andra kammare väckta motion nr 126. Stockholm den 22 februari 1916.

För Röseniusföreningen i Stockholm.

A. E. Hemberg

Ordförande.»

Denna förening utgöres av 175 medlemmar. Dessutom har det bemyndigats mig — dock icke skriftligen utan muntligen, då tiden icke medgav att göra det skriftligen — att meddela, att »Bibeltrogna vänner», som också höra till dessa trettiotusen, som understödde herr Hellbergs motion i kyrkomötet, komma att i så fall nu ställa sig sympatiska till hans motion i riksdagen, som vi nu behandla.

För min personliga del yrkar jag också, att herr Hellbergs motion måtte bifallas.

Herr Olsson i Berg: Herr talman! Jag skall icke säga många ord. Det är ganska litet motionären här begär. Det är

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst användas
den äldre
kyrkobibeln.
(Forts.)*

ingen stor ändring i kyrkomötets beslut. Han vill blott ha bort formaliteterna så att icke något föregående beslut från kyrkostämman och domkapitlet behöves för att den gamla kyrkobibeln skall få begagnas vid gudstjänsten. Jag anser att motionären har fullkomligt rätt häruti. Det bör råda full frihet i detta avseende så att den gamla kyrkobibeln får begagnas utan något beslut vare sig från kyrkostämmans eller domkapitlets sida.

Den gamla bibeln är väl värd att begagna så länge som möjligt.

Jag yrkar därför avslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Helger: Herr Jespersen har försökt göra denna fråga till en fråga om demokrati och kommunal självstyrelse, av vilken herr Jespersen, som bekant, är en mycket stor vän. Jag kan emellertid inte hjälpa, att jag inte riktigt kan uppskatta den demokrati, som han här är med om, nämligen att frågan om vilken kyrkobibel som skall användas skall avgöras enväldigt å kyrkostämma av bolag och andra opersonliga röstande efter den 40-gradiga skalan. Det är en demokrati — jag erkänner det villigt, herr Jespersen — som jag inte riktigt kan uppskatta.

Vad för övrigt angår den domkapitlets kontroll, om vilken det har talats så mycket, är det ju givet — utskottet har åtminstone ansett det för sin del — att den icke komme att omfatta något annat än en tillsyn över att ett beslut i detta avseende verkligen är fattat, så att icke prästen helt enkelt självrådigt använder den bibelöversättning, som han finner för gott utan att stå i kontakt med sina församlingsbor. Detta och ingenting annat kommer domkapitlets kontroll att omfatta.

Herr vice talmannen D. Persson: Jag begärde ordet i anledning därav, att jag fått anledning befara, att en missuppfattning skulle kunna göra sig gällande rörande mitt instämmande med herr Zetterstrand. Jag instämde med honom, då han varmt talade för bevarandet och hävdandet av den kommunala självstyrelsen. I samma anda gick ju även herr Jespersens anförande. Men herr Jespersen tycktes tro, att man skulle kunna vinna det målet genom ett bifall till motionärens framställning. Det är enligt min uppfattning ett fullkomligt misstag. Det gör man visst inte. Motionären vill inte alls överlämna åt kyrkostämman att avgöra, huruvida man skall begagna den gamla eller nya bibelöversättningen, utan tvärtom; han vill snarare att prästen ensam skall få avgöra detta. Han har visserligen inte sagt det tydligt rent ut i sin motion, men i alla fall synes han icke ha förtroende för kyrkostämman i detta avseende, vilket jag däremot har. Jag anser, att kyrkostämman bör få denna rätt, och den anmärkning jag skulle vilja göra mot kyrkomötets uppfattning i denna fråga riktar sig där mot, att kyrkostämmans beslut skall underställas domkapitlets prövning. Jag har näm-

ligen den uppfattningen, att detta är en sak, som egentligen kyrkostämman själv hellre borde få avgöra, men då man inte alls vinner detta utan tvärtom, genom ett bifall till motionärens framställning, är det givet, att jag inte alls kan ansluta mig till motionärens förslag utan kommer att rösta för utskottets hemställan.

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst använ-
da den äldre
kyrkobibeln.*

(Forts.)

Jag måste också för min del tillägga, att oaktat jag högt skattar den ärade motionärens vördnad för den gamla bibeln och förstår hans fruktan för den nya översättningen, måste jag säga, att det är väl dock icke så, herr Hellberg i Ljungskile, att vi genom denna översättning få en ny bibel i den bemärkelsen, att det skulle bli en ny lära, som skulle förkunnas, utan det är endast språkformen det huvudsakligen gäller, och det är väl inte i språkformen, som själen skall finna näring, utan i ordets anda och innehåll, och under sådana förhållanden synes mig lämpligt, att man också kläder innehållet i den form, som nutidens människor äro vana vid.

Jag anser sålunda att utskottets förslag är att förorda långt framför motionärens förslag. Jag skulle dock ha velat, att utskottet litet mer berört synpunkten beträffande underställandet för domkapitlet, men här föreligger ju intet förslag i denna riktning, och jag medger sålunda, att utskottet icke haft direkt anledning att yttra sig i den frågan.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg i Staby instämde häruti.

Herr Isaksson: Herr talman! Det är med anledning av herr vice talmannens yttrande, att det här icke är fråga om någon ny lära utan endast om en ny översättning, som jag begärt ordet, då jag nämligen hör till dem, som önska, att det skall dröja så länge som möjligt, innan denna nya översättning kommer till användning.

Jag skall nu icke säga många ord, utan jag vill endast påvisa, att vår nya översättning, såvitt jag förstår att läsa, är en ny lära i åtskilliga punkter. Det har sagts, att det är en bibelförklaring, och så synes det mig ofta, när jag läser den. Jag vill endast läsa upp ett språk, nämligen Romarebrevets sjunde kapitel sista versen, där apostelen säger enligt bibelkommissionens översättning av år 1907: »Alltså lämnad åt mig själv tjänar jag visserligen med min håg Guds lag, men med köttet syndens lag.» Paulus säger tydligt, i det första kapitlet, att den, som Gud lämnar åt sig själv, nedsjunker i synder och laster; den tjänar icke Guds lag med hågen, och dock lägger bibelkommissionen det ordet i hans mun: »Lämnad åt mig själv tjänar jag Guds lag etc.» Det är en ny lära. Den är i strid med bibeln, i strid med Pauli lära och i strid med Luthers lära, den han så kraftigt kämpade för. Visserligen ha de anförda orden blivit något modererade i 1912 års översättning, där det

*Ang. frihet
att vid guds-
tjänst användas
den äldre
kyrkobibeln.*
(Forts.)

heter: »Alltså tjänar jag, sådan jag är i mig själv, visserligen med min håg Guds lag.» Ibland de kristna, som jag lärt känna, har man inlagt i det uttrycket »sådan jag är i mig själv» en motsats mot vad man är i och av Guds nåd genom Kristus. Meningen blir därför ungefär densamma, som då det står »lämnad åt mig själv». Nu står här: »sådan jag är i mig själv, tjänar jag visserligen med min håg Guds lag». Det blir svårt att med bibeln bevisa, att detta är den gamla läran, Pauli och Luthers lära. Därför hör jag till dem, som önska, att då vi icke kunna undkomma denna bibelförklaring, vi måtte få behålla den gamla bibeln i kyrkorna så länge som möjligt — vi, som gå i kyrkan. Jag instämmer med motionären.

Herr Räf: Från många håll har här uttalats den meningen, att kyrkostämman borde få större inflytande på detta ärende än vad som kommit till synes i utskottets utlåtande. Jag har lyssnat till det både från herr Zetterstrands framställning samt herr vice talmannens och herr Jespersens anföranden, och det framlyste också i ordförandens yttrande, så att det synes mig, som om vi ändock lite var hade en känsla av behovet därav, att respektive församlingar finge ett verkligt avgörande ord i saken. Jag tror också, att det är en grundförutsättning för en lycklig ställning i denna fråga, att så blir förhållandet. Vid det förhållandet, som sagt, att jag hört sådana toner från snart sagt alla ledande håll, undrar jag, om det icke vore tillbörligt att lämna utskottet med dess ordförande, som här uttalat sig något i den riktningen, tillfälle att ånyo taga saken under övervägande och söka giva däråt en sådan formulering, att församlingarna själva finge ett avgörande i denna fråga.

Man säger, att detta skulle innebära, att prästerna finge avgöra saken. Men det är långt ifrån min ståndpunkt i frågan. Jag menar, att prästerna väl må taga den översättning, som förefaller dem förtjänstfullast, men om en allvarlig opposition mot detta uppstår inom församlingen, bör denna äga rätt att tillsätta kyrkostämman och på denna avgöra frågan. Domkapitlen bör icke kunna förvägra församlingen att begagna den bibelöversättning, församlingen vill ha. Jag undrar, mina herrar andra-kammarledamöter, om icke detta onekligen är den mest demokratiska ståndpunkten i frågan. Jag yrkar alltså, herr talman, återremiss av denna fråga i det syfte jag ovan angivit.

Överläggningen var härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) avslag därpå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen samt 3:o) bifall till yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Hellberg i Ljungskile, varför herr talmannen för bestämmande av

kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna nu förklarades hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen åskade emellertid herr Räf votering, i anledning varav först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Ang. frihet att vid guds-tjänst använda den äldre kyrkobibeln.

(Forts.)

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående första tillfälliga utskottets utlåtande nr 4 antager yrkandet om bifall till den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling.

Omröstningen enligt denna voteringsproposition utföll med 128 ja mot 43 nej, vadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande av kammaren nu godkända lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller första tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 4, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Hufvudvoteringen utföll med 139 ja mot 38 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 14.

Herr statsrådet *Vennersten* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 56, angående pension åt biträdena hos mynt- och justeringsverket A. E. Holmström och E. A. Zetterberg; samt

nr 57, angående pension åt myntgravören vid mynt- och justeringsverket J. A. Lindberg.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 26.

§ 15.

Ang. tjänste-
brevsrätt för
vissa innehavare av kommunala uppdrag m. fl.

Slutligen upptogs till behandling andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av dels herrar Euréns och Åkerlindhs motion, nr 125, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt för vissa kommunala förtroendemän att i tjänsteärenden begagna tjänstefrimärken och tjänstebrevkort, och dels herrar Olaussons m. fl. motion, nr 122, om skrivelse till Kungl. Maj:t om rätt för hushållningsällskap att använda tjänstefrimärken och tjänstebrevkort.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 125, hade herrar *Eurén* och *Åkerlindh* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte medgiva ordförande och kassaförvaltare i kommunalnämnd och fattigvårdsstyrelse samt ordförande i kommunalstämma och hälsovårdsnämnd på landet och motsvarande myndigheter i stad rätt att för försändelser med post i tjänsteärenden begagna tjänstefrimärken och tjänstebrevkort.

Vidare hade i en likaledes inom andra kammaren väckt motion, nr 122, herr *Olausson m. fl.* yrkat, att riksdagen måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att hushållningsällskapen måtte beviljas rätt att använda tjänstefrimärken och tjänstebrevkort på sätt och villkor samt i omfattning, som för andra därtill berättigade verk och inrättningar vore stadgat.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott, till vars behandling ifrågavarande motioner överlämnats, hemställde,

1) att herrar Euréns och Åkerlindhs förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda; samt

2) att herr Olaussons m. fl. förevarande motion icke heller måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herr *Holm*, som ansett, att utskottet med anledning av herrar Euréns och Åkerlindhs förevarande motion bort hemställa, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, om och i vilken utsträckning de kommunala myndigheternas berättigade krav å tjänstebrevs- eller fribrevsrätt skulle kunna tillgodoses.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade

Herr *H o l m*: Herr talman! Jag skall be att såsom reservant få yttra något utöver vad jag här i betänkandet anfört i reservationen. Såväl motionärerna som utskottet äro ense därom, att de kommunala myndigheterna äro ålagda att föra en viss korrespondens, som med vanligen tillämpade grunder borde berättiga dem till fritt porto; och därom torde väl knappast mer än en mening råda. Men, säger utskottet, denna korrespondens är av så ringa omfattning, att den ekonomiska fördelen för kommunerna icke skulle uppväga de nackdelar, som äro förenade med en dylik utsträckning av tjänstebrevsrätten,

och att det i övrigt icke vore att tillråda av budgethänsyn. Om man nu bortser ifrån den inkonsekvens, som ju synes ligga i dels talet om den ringa omfattningen, dels talet om budgethänsyn, kan jag för min del i alla fall icke dela utskottets betänkligheter mot att något göres i denna sak. Men å andra sidan kan jag icke heller i likhet med motionärerna vara med om ett brytande av den hittills gällande principen i detta fall, d. v. s. att utsträcka tjänstebrevsrätten till ärenden, som avse rent kommunala ändamål.

Vad då först beträffar den ringa omfattningen av nu ifrågasvarande skriftväxling, medger jag gärna, att de statistiska uppgifter, som inforas av de kommunala myndigheterna, icke äro av så stor betydelse, att de enbart kunna motivera en förändring, i synnerhet som en stor del av dem redan gå fritt. Men däremot är korrespondensen exempelvis rörande pensionsärenden och även korrespondensen i övrigt med konungens befallningshavande i frågor, som röra mera statliga ärenden, rätt avsevärd och visar tendens till en alltjämt fortgående ökning, vilket nog en och var, som har kommunala bestyr, helt säkert kan vitsorda. Jag kan därför icke anse utskottets motiv i den delen vara tillräckliga, liksom jag icke heller anser, att budgethänsyn får vara avgörande i fråga om fullt berättigade krav. Vidkommande åter de olägenheter av den reform i här antydd riktning, som utskottet talar om, skulle de väl, såvitt jag förstår, bestå i svårigheten att i varje fall avgöra, vilka ärenden, som skola hänföras till tjänsten, och däri att misstag och kanske även missbruk därigenom lätt skulle kunna uppstå. Ja, jag tror nog, att svårigheter kunna tänkas i en del gränsfall, liksom det finnes sådana redan nu för en del myndigheter och personer, som ha denna tjänstebrevsrätt. Men jag anser, att denna sida av saken kunde man lugnt överlämna till Kungl. Maj:t som, därest det efter skedd utredning befunnes att detta önskemål skulle kunna realiserat, väl kunde utfärda fullt klara och tydliga bestämmelser härutinnan.

Jag håller före, att andra kammaren nu, när denna fråga ånyo kommit upp, bör lämna sin medverkan till att den lindring, som med rätta borde tillkomma kommunerna i detta avseende, om möjligt även lämnas dem. Om någon risk i ena eller andra avseendet kan det väl knappast bli tal, därest man, såsom jag i min reservation yrkat, endast hemställer, »att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, om och i vilken utsträckning de kommunala myndigheternas berättigade krav å tjänstebrevs- eller fribrevsrätt må kunna tillgodoses».

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till min reservation med en liten förändring i formuleringen, som är en följd av de uttalade betänkligheterna mot den lydelse reservationen nu fått, enär den ju skulle gå utöver motionens ram. Mitt yrkande skulle då få följande lydelse: »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, om och i vilken utsträckning de i motionen nr 125 omnämnda kommunala myndigheternas berättigade krav å tjänstebrevs- eller fribrevsrätt må kunna tillgodoses».

Ang. tjänstebrevsrätt för vissa innehavare av kommunala uppdrag m. fl.
(Forts.)

Ang. tjänste-
brevsrätt för
vissa innehavare
av kommunala upp-
drag m. fl.
(Forts.)

Herr Eurén: Herr talman, mina herrar! Det är ju så, att man bör väl söka försvara sin motion, och i detta avseende är jag icke enastående, ty i det fallet bruka vi ju vara försvarsvänner allesammans. Den fråga, som här ligger före, har ofta varit uppe i riksdagen, men den synes icke någon gång ha kommit till sin lösning, och är det nu så, att utskottet får sin vilja fram i dag, så blir det icke heller någon lösning i år.

Förhållandet är ju det, att det är fullkomligt obestridligt, att staten lägger stora och tunga bördor på kommunernas förtroendemän och på kommunerna själva genom det stora och vidlyftiga arbete, som resulterar i uppgifter, rapporter m. m. dylikt. Till allt vad som förut funnits i den vägen kommer nu också ytterligare den del av folkpensioneringsbesväret, som lagts på kommunerna. Detta medför ett stort arbete och kräver också en del direkta kostnader till följd av brevväxling, medlens insändande till riksbanken och mera sådant, för de kommunala förtroendemännen. De arbeten, som statsmakterna lagt på de kommunala myndigheterna, ha alltså mycket ökats. Det har ju alltid ansetts rätt, att när man lägger ett arbete på någon, hör det till rättvisa, takt och billighet, att man också ersätter den kostnad och det besvär, som detta arbete förorsakar. Det tyckes dock se ut, som om beträffande kommunerna och dess förtroendemän statsmakterna icke alls tänkt på vad som är rättvist och juste.

Nu tyckes ju utskottet grunda sin hemställan om avslag å motionen på sparsamhetsskäl, men, såsom vi nyss här förut hörde av den föregående ärade talaren, har utskottet i samma anledning även talat om de små och ringa utgifter, som kommunerna i detta hänseende ha för porto och skrivmaterialier. Jag tror också för min del, att det icke är så stora utgifter, som kommunerna måste underkasta sig för brevporto, och därför tycker jag också utskottet bort framhålla, att då det icke är så stora kostnader, borde naturligtvis statsverket, som har bättre rygg att bära dessa kostnader, vidkännas desamma. Det är ju vanligtvis så, att de kommunala förtroendemännen ha mycket små arvoden för sitt arbete, och när nu ytterligare dessa kostnader komma till, blir det för dem ganska avsevärda upppoffringar. Om staten bidroge med att lämna dem fribrevsrätt, skulle dessa utgiftssummor betydligt minskas för dem, och detta tycker jag också borde vara skäl, som i detta fall vore talande, i synnerhet som de kommunala tjänsterna nu allt mer och mer komma i händerna på mindre väl situerade personer ute i socknarna. Dessa skulle med nöje se, att de finge någon ersättning för sitt stora besvär, som de få ha för statens räkning i många fall.

Nu är det ju så, att det är en gammal tiggaresats, som lyder så här: Många kunna hjälpa en, men en kan icke hjälpa många. Det tyckes se ut, som om utskottet skulle vilja använda denna sats i fråga om kommunerna och staten. Jag tror dock, såsom jag förut sagt, att staten har bättre kraft att bära dessa kostnader än kommunerna. Om man för övrigt ser efter, vilka de

myndigheter äro, som ha rätt att begagna tjänstefrimärken, och beräknar de kostnader, som komme att drabba statsverket, om de kommunala myndigheterna skulle få tjänstebrevsrätt, kan man icke tycka annat, än att utskottet tar sig till att här sila mygg, medan man i övrigt, när det gäller statens rätt, sväljer kameler. Det är många, om vilka man kan säga, att de äro likställda med de kommunala myndigheterna och vilka icke ha så stora besvär för statens räkning som dessa senare, men dock i alla fall ha fribrevsrätt, så att icke bör man här låta avskräcka sig av, att det skulle bli så stora utgifter.

Nu har här utskottet såsom en utväg, i likhet med vad utskottet gjorde i samma fråga år 1915, hänvisat de kommunala myndigheterna dels till fjärdingsmännen för användandet av deras fribrevsrätt, dels att skicka breven ofrankerade till en del myndigheter, som äga rätt till tjänstefrimärken. Det är väl dock starka tvivel underkastat, om ett sådant tillvägagående är överensstämmande med lag och förordning. Om vi emellertid antaga, att så skulle vara fallet, vad har då statsverket vunnit med en sådan anordning? Jag kan för min del icke finna, att något alls ifrån sparsamhetssynpunkt vinnes därigenom. Försändelserna måste ju under alla omständigheter frankeras och kostnaderna därför debiteras, och då är ju i detta fall ingenting alls vunnit, och man har blott sagt ifrån, att man icke vill anförtro de kommunala förtroendemännen att själva klistra på frimärkena. Något annat är det icke, som utskottets yttrande här innebär.

Vidare finner utskottet yrkandet om de kommunala myndigheternas rätt till användande av tjänstefrimärken i och för sin brevväxling i tjänsteärenden vara alltför långt gående. Om man emellertid, såsom här förut framhållits, tar i betraktande det dryga arbete, som kommunens förtroendemän måste utföra för statens räkning, måste man väl finna, att det yrkande, som här gjorts, är fullt rättvist och likaledes väl motiverat, något som vi också i motiveringen till motionen sökt särskilt få fram.

Nu är det ju dock så, att utskottets behandling av denna fråga i år har att uppvisa en ljus punkt, i det att nämligen en medlem av utskottet här fogat en reservation till utskottets utlåtande, vilken reservation här även utvecklats i kammaren. Då jag önskar framgång åt den sak, varom det här är fråga, och att rättvisa måtte skipas på något sätt, vill jag, ehuru jag anser att det finnes talande skäl för att här gå med på en än längre utsträckning av tjänstebrevsrätten, i alla fall för att vinna något härvidlag yrka bifall till den reservation, som i denna fråga avgivits och som här förut av reservanten blivit förordad.

Herr Larsson i Kroken: Herr talman! Att det här gäller ett gammalt krav, kunna vi finna av utskottsbetänkandet. Redan år 1884 motionerade herr Persson i Stallerhult om samma sak, och sedan ha liknande förslag undan för undan lagts fram. Vid förlidet års riksdag var det herr Bengtsson i Kullen, som

Ang. tjänstebrevsrätt för vissa innehavare av kommunala uppdrag m. fl.
(Forts.)

Ang. tjänstebrevs rätt för vissa innehavare av kommunala uppdrag. m. fl.
(Forts.)

här bragte frågan på tal. Det krav, som här framställts på att de kommunala tjänstemännen skola få fribrevs rätt, är således ett gammalt krav, och det är även efter min mening ett berättigat krav. Den enda invändning, man skulle kunna göra emot det samma, vore ju, att om en dylik fribrevs rätt beviljades, skulle det till att börja med uppstå litet svårigheter för vederbörande kommunaltjänstemän att förvissa sig om, i vilka fall de vore berättigade eller icke att använda sig av denna rätt. Men den svårigheten torde väl kunna klaras, hoppas jag.

Jag skall emellertid icke vidare orda om denna sak, utan ber endast att få yrka bifall till reservationen med den ändring, som reservanten här föreslagit.

Herr von Sneidern: Herr talman! Jag tror, att benägenheten att bifalla den framställning, som gjorts i motionen, skulle varit större, om över huvud taget sympatierna för den institution, varom här är fråga, vore större, men jag tror, att hela den inrättning, som det här ytterst gäller, icke har så stora sympatier och knappast heller är värd några sådana. Om vi se på det sammandrag över statsverkets kostnader för fribrevsrätten, som finnes återgivet i utskottets utlåtande, finna vi, hurusom dessa kostnader äro fördelade på en hel del verk och inrättningar samt att till sist ett större belopp utbetalats direkt av statskontoret. Alla de verk och inrättningar, som här äro upptagna före statskontoret, betala själva sina tjänstefrimärken, och därav följer, att deras intresse för och fördel av denna rätt är skäligen obetydlig, varför man kan fråga sig, av vad anledning denna institution för dem har någon betydelse. Helt annat ställer det sig, när man kommer till den post, som utvisar vad som erlagts av statskontoret. Denna utgiftssumma omfattar här ifrågavarande kostnader för alla övriga statens ämbetsverk samt för alla de olika institutioner, för vilka Kungl. Maj:t medgivit sådan rätt. Man har på detta sätt kommit till det i budgethänseende synnerligen otillfredsställande förhållandet, att dessa expensutgifter, som borde fördelas på de olika titlar, dit de egentligen höra, i stället ha i en klumpsumma lagts på sjuätte huvudtiteln, så att diverse verks utgifter för detta ändamål ha blivit gömda under denna huvudtitel.

Om vi se på de summor, som utbetalats för tjänsteförsändelser under åren 1914 och 1915, finna vi, att dessa kostnader år 1915 ökats med icke mindre än närmare 300,000 kronor mot år 1914. Hela denna summa är i ganska avsevärd grad föranledd av de särskilda förhållanden, som för närvarande råda. Såsom vi veta, har det medgivits tjänstebrevs rätt åt landsstormsförband, Röda korset o. s. v., något som jag för min del icke har någon anmärkning att göra emot. Men vad jag vill framhålla är, att dessa utgifter, som förorsakats av den nuvarande neutralitetsvakten, sålunda blivit gömda under en annan huvudtitel, än dit de rätteligen höra. Detta är en principiell anmärkning, som jag velat göra mot hela den institution, varom här är fråga.

Ang. tjänstebrevsrätt för vissa innehavare av kommunala uppdrag m. fl.

(Forts.)

En annan anmärkning, som i utskottet framställts mot rätten till tjänstefrimärken, men som man här under debatten sökt förklara, är den, att gränsen mellan, när man har rätt att använda tjänstefrimärken eller icke, är svår att uppdraga. Enligt min uppfattning är gränsen ofta svår att draga. Särskilt sedan jag förra året fått med denna fråga att göra, har jag verkligen tittat på de brev, jag erhållit och som varit försedda med tjänstefrimärken, och jag måste säga, att jag åtskilliga gånger frågat mig: är det möjligt, att personen i fråga har rätt att i detta fall använda tjänstefrimärke? Jag är fullkomligt övertygad om, att det är misstag, som blivit begångna eller att det varit tvivelaktiga fall och att icke någon avsikt legat bakom, men redan härav kan man förstå, att det icke är så särdeles enkelt och klart, som många kanske föreställer sig, att här avgöra, var gränsen går. Jag fick häromdagen ett brev, och det var kanske många här i kammaren, som mottogo ett likadant brev, vilket innehöll en uppmaning att rösta för en viss motion, som väckts här i andra kammaren. Detta brev var försett med tjänstefrimärke, men jag har svårt att tro, att det var riktigt att i detta fall använda sådant. Jag talade nyligen med en erfaren prästman, som för sin del förklarade att han fann det mycket svårt att uppdraga den gräns, då han hade rätt och icke hade rätt att använda sig av tjänstefrimärke. Nu vill jag särskilt framhålla, liksom jag särskilt underströk förra året, när jag då yttrade mig i denna fråga, att jag icke på något sätt vill hava sagt, att de kommunala tjänstemän, som skulle tilldelas en dylik rätt, skulle vara mindre kompetenta att bedöma denna fråga än de personer, som redan ha denna tjänstebrevsrätt. Men det faller av sig självt, att när de till tjänstebrev berättigades antal så avsevärt kommer att ökas, ökas också möjligheten till, att misstag begås, och på samma gång de konsekvenser, som därav kunna följa och vilka ingalunda äro av angenäm art, om någon skulle upptaga sak emot dem, som olyckligtvis komma i en dylik situation.

Vi ha nu fäst oss vid, att siffran för denna budgetspost så småningom har allt mer och mer gått upp. Nu säger man, att staten kan mycket väl bära denna utgift, och det är ju sant, men om man nu vill lämna kommunerna någon särskild uppmaning i detta fall, varför då dölja saken under en sådan post som denna? Kungl. Maj:t har icke haft någon önskan och benägenhet att utvidga denna rätt, utan har alltid mycket strängt sökt hålla på gränsen mellan statliga och kommunala institutioner. Nu har man här sagt, att den rätta gränslinjen nu icke är uppdragen; man bör icke se på institutionerna utan därpå, om det är ett statligt eller ett kommunalt intresse, och i det förra fallet bör tjänstebrevsrätt medgivas, men icke i det senare fallet. Jag tror, att detta skulle vara en förnuftigare uppdelning, men huru mycket svårare är icke en sådan. Vem kan verkligen uppdraga en rationell gräns mellan vad som skall vara en statlig och en kommunal uppgift? Skall man uppdelas alltsammans och i varje särskilt fall bestämma och utmärka för de kommunala tjänstemännen vad de i dessa fall ha att iakttaga? Jag tror, att detta skulle

Ang. tjänste-
brevsrätt för
vissa innehavare av kommunala uppdrag m. fl.

(Forts.)

bli en ganska besvärlig historia, som icke lönade den möda, den krävde. Det framhölls av motionären, att man skulle bifalla motionen på den grund, att de kommunala förtroendemännen ofta vore i sämre ekonomisk ställning och att det därför vore önskvärt, att de finge denna pekuniära uppmuntran. Men det få vi väl erkänna, att det är förhållandet över allt, att utgifterna icke läggas på de kommunala förtroendemännen. Det är de kommunala kassorna, som få och även böra bära dessa kostnader.

Jag skulle över huvud taget önska, att man ville lägga litet större synpunkter på denna fråga, än som hittills skett. De samhälleliga uppgifterna fördelas i främsta rummet mellan staten och kommunerna. Nu veta vi ju, att kommunerna fått alltför stora bördor att bära, att alltför mycket, som egentligen bort bekostas av staten, lagts på kommunerna, och att detta blivit så synnerligen betungande för dem på den grund, att bärkraften inom de olika kommunerna är så ofantligt olika. Det är på denna punkt, som vår uppmärksamhet bör inriktas, på de stora frågorna om fattigvård, vägväsende, kyrka och skola. Det är här, som bördorna böra lättas. Att alla goda krafter inom riksdagen och regeringen inrikta sig härpå, det tror jag är det rätta sättet att få den lindring och utjämning, som man vill ha.

Men att nu begära, att Kungl. Maj:t skall anstränga sig med att inlåta sig på några slags härklyverier om vem som skall betala det ena och vem som skall betala det andra portot, det tror jag icke, som jag sagt, kan löna mödan. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Akerlindh: Herr talman! Såsom motionär i denna fråga skall jag be att få yttra några ord.

Utskottet har avstyrkt motionen huvudsakligen på den grund, att den innebär en kostnadsfråga, och jag kan ju icke neka till att det skulle medföra kostnader för staten, om den lilla rättvisa, som motionen vill åstadkomma, skulle vederfaras vederbörande kommuner. Men å andra sidan får man också taga i betraktande, att om detta är en kostnadsfråga för staten, så är det också en kosinadsfråga för kommunerna. Man torde visserligen kunna utgå från, att sådana förhållandena nu äro, få i en mängd fall kommunernas förtroendemän ersättning för de utgifter, som behövas för avlöning åt skrivbiträden, för porto och varjehanda, men med utökningen av det arbete, som lagts på dessa förtroendemän, synes det mig vara rättvist och billigt, att kommunerna öka denna ersättning till förtroendemännen. Och i samma mån denna ersättningssumma ökas, få kommunerna vidkännas större utgifter, och säkert är, att i en liten kommun på 200 eller 300 personer spelar en utgift på 75 eller 100 kronor en stor roll. I sådana fall är det lätt att räkna ut, vem som har den största bärkraften, dessa små kommuner eller staten. Jag kan sålunda icke finna annat än att det skulle vara till fördel för dessa små kommuner, om denna lilla rättvisa vederfores dem.

Det har påpekats, att det i de särskilda fallen skulle bliva svårt att avgöra, när en sådan rätt att påsätta brev tjänstefrimärken eller rätt till tjänstebrev skulle få användas. Men denna rätt skulle endast ifrågakomma, då det gällde tjänsteärenden, som fölle inom ramen för kommunallagarna eller för att använda utskottets ord »i alla de angelägenheter, vari vederbörande kommunala myndigheter hade att fullfölja något syfte, fallande inom ramen av samma myndighets befogenhet enligt kommunallagarna». Användningen av denna rätt skulle sålunda kunna fullt begränsas, varför jag icke kan finna, att det kunde medföra någon fara att medgiva densamma. En kommunalstämmoordförande har för närvarande en hel massa åligganden: att utfärda protokollsutdrag åt olika håll, att översända vissa uppgifter till taxeringsnämndsledamöterna, lämna meddelanden om förrättade val m. m., varför jag anser, att det skulle vara till stor lättnad för kommunerna, om dessa kommunernas förtroendemän ägde rätt att begagna tjänstefrimärken på samma sätt som pensionsnämndsordförande och andra.

På grund av vad jag anfört får jag, herr talman, yrka bifall till reservationen med den förändring i densamma, som föreslagits av reservanten.

Ang. tjänstebrevrätt för vissa innehavare av kommunala uppdrag m. s. (Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav först propositioner beträffande punkten 1), nämligen dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå och bifall i stället till det av herr Holm under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande vote-ringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller tredje tillfälliga utskottets hemställan i punkten 1) av utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit det av herr Holm under överläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utvisade 107 ja mot 61 nej, vid vilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

Vid härefter av herr talmannen given proposition i fråga om punkten 2) biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 26.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion om sådan ändring i förordningen om landsting att Konungens befallningshavande må pröva giltigheten av anmält förfall för landstingsman, innan suppleant för denne inkallas;

statsutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under titel »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» gjorda framställning i fråga om anslag för anskaffande av rullande materiel vid statens järnvägar; samt

bankoutskottets utlåtanden:

nr 7, angående överflyttning vid riksbankens huvudkontor av vissa tjänster från första till andra tjänstegraden;

nr 8, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående förhöjning av vissa kassavårdsarvoden;

nr 9, angående ersättning till vaktmästaren vid riksbankens huvudkontor G. J. Bergman för mistade avlöningsförmåner; och

nr 10, i anledning av väckt motion om anslag till utgivande av en uppslagsbok över 1916 års lagtima riksdags verksamhet.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Jeansson</i> i Kalmar	under 2 dagar	fr. o. m. den 28 febr.,
» <i>Norin</i>	» 8	» » » » 24 »
» <i>Andersson</i> i Gävle	» 4	» » » » 24 »
» <i>Persson</i> i Tofta	» 9	» » » » 25 » och
» <i>Widlund</i>	» 3	» » » » 25 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,23 e. m.

In fidem
Per Cronvall.